Náučný chodník Dobré jablká

Kraj:	Bratislavský
Okres:	Senec
Geomorfologická jednotka:	Podunajská rovina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Dunajská Lužná, Nové Košariská a pešo asi 1,6 km po hlavnej ceste smer Šamorín
Východisko:	Dunajská Lužná, pri predajni Boni Fructi na Lipnickej ul. 162
Trasa:	Dunajská Lužná: popri chodníku pri predajni Boni Fructi na Lipnickej ul. 162
Dĺžka, prevýšenie:	150 m, bez prevýšenia
Čas prechodu:	0,5 h
Počet zastávok:	10
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: ovocinárske, prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2015

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Dunajská Lužná, Jánošíkovská 7, 900 42 Dunajská Lužná, tel. 02 /4598 0228, 4025 9811; Boni Fructi, spol. s r. o., Lipnická 162, 900 42 Dunajská Lužná, tel. 02 / 4020 8120

Poznámky: (1) Náučný chodník tvorí súbor informačných panelov v blízkosti predajne miestneho ovocinárskeho podniku Boni Fructi, spol. s r. o. (Dobré jablká). Umiestnenie panelov pomedzi stromy v páse zelene medzi cestou a chodníkom a parkujúce autá v ich tesnej blízkosti zhoršujú ich prístupnosť a čitateľnosť. (2) Blízka podniková predajňa ponúka široký sortiment nielen prezentovaných a v lokalite dopestovaných odrôd jabĺk a iného ovocia, ale aj ďalších podobných potravinárskych produktov. (3) Pestovanie ovocia spoločnosti Boni Fructi v novej kvalite v biosade založenom v roku 2019 neďaleko Dunajskej Lužnej propaguje od roku 2020 **náučný chodník Bio sad**, verejnosti dostupný v termínoch samozberu ovocia.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie obmedzene najmä pre jeho málo komfortnú lokalizáciu. Obsah informačných panelov je dobre využiteľný najmä v rámci prírodovedného vyučovania.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Dunajská Lužná. Obec v poľnohospodárskej krajine na Žitnom ostrove v severozápadnej časti Podunajskej roviny medzi Bratislavou-Podunajskými Biskupicami a Šamorínom neďaleko vodnej nádrže Hrušov na Dunaji. Vznikla v roku 1974 zlúčením troch obcí – Nové Košariská, Jánošíková a Nová Lipnica –, ktoré dnes tvoria jej miestne časti. Obec **Nové Košariská** (predtým nem. Mischdorf, maď. Mišérd) existovala už v roku 1206. V európskej archeológii sú známe kniežacím mohylníkom zo staršej doby železnej z obdobia 700 – 550 pred n. l. (halštatská doba). Kultúrnymi pamiatkami sú kaplnka sv. Martina, pôvodne gotický farský kostol z 12. – 13. storočia, ktorý spolu s obcou v roku 1852 vyhorel, a evanjelický a. v. kostol, postavený v roku 1814 v klasicistickom štýle. Na začiatku 18. storočia sa do obce prisťahovali Rómovia, ktorí vynikli kováčskymi prácami (podkúvanie koní, klince, cvočky, náradie), neskôr aj umeleckými a zámočníckymi (napr. brána na Grassalkovičovom paláci či zábradlie na Michalskom moste v Bratislave). Rozvoju obce prospelo, keď sa koncom 19. storočia stala zastávkou na blízkej novej železničnej trati Bratislava – Komárno. Po druhej svetovej vojne v roku 1945 musela svoje domovy opustiť väčšina obyvateľov všetkých troch pôvodných obcí Dunajskej Lužnej, keďže boli nemeckej národnosti. V súvislosti s dosídlením Mischdorfu slovenským obyvateľstvom z podbradliansko-podjavorinského regiónu od Košarísk, Priepasného, Lubiny a Bziniec bola obec v júli 1945 premenovaná na Nové Košariská. Obec **Jánošíková** (predtým nem. Schildern, maď. Dénesd) existovala pravdepodobne tiež už na začiatku 13. storočia, spomína sa v roku 1240, kedy patrila Bratislavskému hradu. V roku 1258 sa dostala pod benediktínske opátstvo na Vrchu sv. Martina (Panónsky vrch či Pannonhalma v severnom Maďarsku). Najvýznamnejšou pamiatkou je kostol Povýšenia sv. Kríža (1786 – 1797) so sochou Blahoslavenej Panny Márie z 13. storočia na hlavnom oltári. Pri kostole je Lurdská jaskyňa zasvätená Panne Márii z roku 1928 s pamätnými

tabuľami padlým v prvej svetovej vojne (uvádza sa preto aj ako Jaskyňa padlých). Po dosídlení obce po júni 1945 asi 200 obyvateľmi najmä z Terchovej – Jánošíkovho rodiska –, vypálenej pri ústupe nemeckých vojsk 8. a 9. apríla 1945, bola obec v roku 1948 premenovaná na Jánošíkovú. Obec **Nová Lipnica** (predtým nem. Tartschendorf, maď. Torcs) sa prvýkrát spomína v roku 1230. Donedávna sa v nej nachádzali hlinené domy z konca 19. a začiatku 20. storočia. Významnou stavbou je neogotická zvonica z roku 1864, ktorú dali pravdepodobne postaviť grófi Pálffy a Apponyi. Pomenovanie Nová Lipnica dostala obec v roku 1948 na návrh obyvateľov repatriovaných v roku 1945 z Veľkej Lipnice na Orave, ktorá po druhej svetovej vojne pripadla opäť Poľsku (Lipnica Wielka neďaleko slov.-poľ. štátnej hranice severovýchodne od Námestova). Po roku 1946 sa do obce prisťahovali aj ďalšie rodiny slovenského pôvodu z bývalej Juhoslávie a Rumunska.

Boni Fructi, spol. s r. o., Dunajská Lužná [Dobré jablká/Dobrý ježko]. Podnik založený v roku 1999 ako veľkoobchod s ovocím a zeleninou pre nákup, predaj, skladovanie, triedenie a balenie ovocia a zeleniny a výrobu ovocnej šťavy za účelom ponuky slovenského i zahraničného ovocia a zeleniny pre slovenský trh. Postupne sa k činnosti spoločnosti pridal export slovenského ovocia i pestovanie ovocia pôvodne v jedinom malom sade v Dunajskej Lužnej, ktoré sa predávalo v stánku pri hlavnej ceste. Aktuálne sa o sady na stovkách hektárov s neustále sa rozširujúcim sortimentom starajú desiatky ovocinárov. Vybudované priestory uskladnia tisíce ton ovocia pre celoročné zásobovanie prostredníctvom dvoch vlastných podnikových predajní (Dunajská Lužná, Lipnická ul. a Bratislava, Tomášikova ul.), obchodných reťazcov i e-shopu.

Prírodná rezervácia Topoľové hony. Chránené územie v západnej časti Podunajskej roviny západne od Dunajskej Lužnej na ľavej strane Dunaja na jeho fluviálnych štrkovo-piesčitých sedimentoch vo vyššej (preto suchšej) polohe vyhlásené v roku 1988 na ochranu suchomilných panónskych dúbrav a rastlinných spoločenstiev s hojným výskytom klokoča perovitého (*Staphylea pinnata*). Rezervácia leží v rámci Chránenej krajinnej oblasti Dunajské luhy a je súčasťou územia európskeho významu Biskupické luhy a chráneného vtáčieho územia Dunajské luhy (dve posledné územia sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Podunajská rovina. Rozsiahly geomorfologický celok na juhozápade Slovenska pozdĺž Dunaja medzi Bratislavou, Patincami, Novými Zámkami, Sereďou, Sencom a Pezinkom zaberajúci nivu Dunaja a jeho prítokov s časťou ich terás. Na krátkom úseku na severozápade susedí s Malými Karpatmi, inde len s Podunajskou pahorkatinou. Za Dunajom, ktorý tvorí slov.-maď. štátnu hranicu, rovina zväčša pokračuje s výnimkou dvíhajúcej sa pahorkatiny východne od ústia Mošonského Dunaja (južne od Číčova). Toto rovinné územie s lokálnymi plytkými depresiami či drobnými nevysokými terénnymi vlnami v nadmorských výškach 106 – 164 m budujú holocénne nivné alebo pleistocénne terasové riečne naplaveniny (hlinité, ílovité, piesčité a štrkovité sedimenty) miestami prikryté ostrovčekmi viatych pieskov (napr. Senec, Sereď, Vozokany, Veľké Kosihy) či spraší (napr. Hurbanovo). Juhozápadná polovica Podunajskej roviny medzi Dunajom, Malým Dunajom a dolným tokom Váhu predstavuje **Žitný ostrov**, ktorý je mohutným starým agradačným valom Dunaja. Z jeho centrálnej, najvyššej, časti sa kedysi Dunaj skĺzol do susedného nižšie položeného územia a tá – ako najsuchšia v zamočiarenom okolí – bola využitá pre osídlenie a dopravné línie. Po svojom presune Dunaj pokračoval v tvorbe nového agradačného valu, ktorý je osou svojrázneho územia so sústavou dunajských riečnych ramien a akumulačných depresií medzi nimi. Pre tvarovú i vývojovú podobnosť s normálnymi riečnymi deltami sa táto podunajská oblasť nazýva **vnútrozemskou deltou**. Vyvinula sa ešte pred zásahmi človeka do prirodzeného hydrologického režimu Dunaja pod miestom jeho prerezania sa cez Karpaty a jeho vstupom do tektonicky poklesávajúcej severozápadnej časti Malej dunajskej kotliny, v ktorej rieka pre spomalenie svojho toku sedimentovala veľké množstvo štrkov a štrkopieskov prinášaných najmä počas povodní zo svojho horného toku. Akumulácia dunajských štrkopieskov v oblasti tejto „delty“ dosahuje hrúbku od niekoľkých m pri Bratislave až do cca 600 m v gabčíkovskej depresii a tvorí obrovskú prírodnú zásobáreň pitnej vody, žiaľ, ohrozovanú v dôsledku priepustnosti sedimentov

kontamináciou nebezpečných látok z priemyslu a poľnohospodárstva. Podnebie je teplé a suché, zrážky dosahujú 500 – 600 mm za rok, z pôdnych typov najhojnejšie sú fluvizeme, čiernice a černozeme, v území tečie Dunaj, Malý Dunaj, Čierna voda, Dudváh, dolné toky Váhu, Nitry a Žitavy. Prirodzené hydrogeografické pomery boli od polovice 19. storočie človekom silno ovplyvňované za účelom maximalizácie poľnohospodárskej produkcie získavaním ornej pôdy na úkor zamokrených lúk ako aj ochrany pred povodňami, čo dokumentujú početné antropogénne formy reliéfu, napr. kanály (odvodňovacie, zavlažovacie), hrádze, stavidlá, prečerpávacie stanice. Veľmi cenné pre zachovanie biodiverziy v prevažne poľnohospodárskej krajine sú fragmentárne zachované lesy (lužné lesy a teplomilné panónske dúbravy), mokrade, druhovo bohaté nivné lúky a vodné biotopy.

Názvy informačných panelov

1. Špičkový lekársko-zdravotnícky tím sadov a záhrad / *Golden Delicious*
2. Pozoruhodnosti zo súkromia sýkorčej rodinky / *Gala*
3. Ďateľ veľký / *Rubinola. Topaz*
4. Vrabec domový / *Granny Smith*
5. Dravé vtáky v sadoch a záhradách / *Jonagold*
6. Červienka obyčajná / *Fuji. Pinova*
7. Stehlík pestrý / *Red Delicius*
8. Operenec potrebuje našu pomoc / *Šampion. Idared*
9. Vážme a chráňme si ich / *Kiku – najsladšie jablko, aké ste kedy mali na Slovensku*
10. Sojka lesná / *Evelina*

Informačné panely nie sú označené žiadnym názvom náučného chodníka. Sú obojstranné – na rubovej strane obsahujú charakteristiky aktuálne pestovaných odrôd jabĺk v miestnych sadoch.

V novozaloženom experimentálnom biosade Dobrých jabĺk južne od obce stojí v jeho uzavretom areáli ďalších päť obojstranných informačných panelov tvoriacich **náučný chodník Bio sad**.

Gala

EVELINA.
KISSED
BY NATURE.
VŽDY AKOBY PRÁVE ODTRHNUTÉ ZO STROMU.
evelina

BIO SAD
DOBRÉ JABLKÁ

Dunajská Lužná
MAPY.CZ

BRATISLAVA
MAPY.CZ